Hallituksen esitys raideliikennelain ja liikenteen palveluista annetun lain muuttamiseksi (HE 113/2020)

Risto Saari, LVM

25.9.2020

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ

Tausta

- EU:n neljäs rautatiepaketti ja muu aikaisempi unionilainsäädäntö pantiin kansallisesti täytäntöön 1.1.2019 voimaan tulleella raideliikennelailla (1302/2018).
- EU:n neljännen rautatiepaketin nojalla komissio on antanut suoraan sovellettavia täytäntöönpanoasetuksia, jotka kuitenkin edellyttävät eräitä tarkistuksia myös kansalliseen lainsäädäntöön (mm. kalusto- ja rautatieinfrastruktuurirekisteriasetukset).
- Samalla tehdään eräitä muita tarpeellisia muutoksia ja korjauksia lakeihin.

Täytäntöönpanoasetukset

- EU:n kalusto- ja rautatieinfrastruktuurirekisteri-asetusten voimaantulon myötä kansallisten rekisteriviranomaisten rekisterin ylläpitoon liittyviä tehtäviä on siirtymässä EU:n rautatievirastolle 1.2.2021 ja 16.6.2021 alkaen:
  - Rataverkon haltija tallentavat jatkossa rataverkkoa koskevat tiedot suoraan EU-järjestelmään.
  - Kansalliset rekisteröintiviranomaiset toimittavat kalustotiedot EU:n kalustorekisteriin.
- Näiden tehtävien siirto Traficomilta EU-virastolle määrittelee myös ehdotettujen lakien voimaantuloa koskevan aikataulun.

Lupavaatimusten muutokset

- Esitetään voimassa olevan lainsäädännön ns. siirtotyötä ja pienimuotoista kuljettajatoimintaa korvaavat, täydentävät ja selkiyttävät lainsäädännölliset vaatimukset:
  - Turvallisuustodistusta ei edellytettäisi sellaiselta kalustoyksikön liikuttamiselta, joka tapahtuu kalustoyksiköiden siirtämistä varten ja jota varten rataverkolle pääsy on suljettu ja tätä varten rataverkon haltija on ohjeistanut liikkumisen menettelyt (korvaa raideliikennelain 32 §:n mukaisen siirtotyön).
  - Liikkuvan kaluston vaihtotyöliikennöinti liikennepaikan sisällä, yksityisraiteella tai yksityisraiteen ja valtion rataverkon ensimmäisen liikennepaikan välillä olisi mahdollista ilman liikkuvan kaluston lupakirjaa, jos on sovittu vaihtotyöalueesta (täydentää ja selkiyttää nykyisin LIPA-lain HE:n perustelujen varaan jäänyttä pienimuotoista kuljettajatoimintaa).
- Muutosten tavoitteena selkiyttää vallitsevia käytäntöjä ja antaa oikeusvarmuus kaikille toimijoille.

Merisatamat palvelupaikkoja

- Nykyisellään merisatamaraiteita koskee rataverkon hallintaa koskeva sääntely: raiteiden hinnoittelu ollut ongelmallista ja merisatamaraiteiden haltijat toivoneet helpotusta tilanteeseen.
- Esitetään, että rataverkon hallinnan sijasta sovellettaisiin merisatamaraiteisiin palvelupaikan hallintaa koskevaa sääntelyä: mahdollistaisi merisatamien alueella olevien raiteiden hinnoittelun niin, että niiden käytöstä voisi periä maksuja, jotka sisältäisivät kohtuullisen tuoton.

Sääntelyelimen tehtävät

- EU:n neljännen rautatiepaketin täytäntöönpanon yhteydessä on jäänyt säätämättä ns. riippumattoman elimen tehtävistä, jotka liittyvät eräisiin suorahankintana tehtävien rautateiden julkisen palveluvelvoitteen sisältävien palvelujen arviointiin.

Raideliikenteen keskeyttäminen

- Esitetään, että Liikenne- ja viestintävirasto voisi keskeyttää raideliikenteen tai rajoittaa sitä vakavassa normaaliolojen häiriötilanteessa tai jos raideliikennejärjestelmän turvallisuus, ihmisen henki tai terveys on uhattuna.
- Tämän säännöksen muutos on osa sitä kokonaisuutta, jonka avulla jatkossa pyritään varautumaan Covid-19-tartuntatautiepidemian kaltaisiin poikkeustilanteisiin normaalin lainsäädännön antamilla valtuuksilla ilman, että jatkossa tarvitsisi turvautua valmiuslain mukaisiin rajoitustoimenpiteisiin.
- Vastaavanlaisia muutoksia on valmisteilla myös muiden kulkumuotojen osalta liikennealan lakeihin.

Muuta

- Useita muita teknisluonteisia tarkistuksia.
- Lait esitetään tulemaan voimaan 1.2.2021 alkaen, mutta kuitenkin kaluston rekisteröintiä koskevat säännökset vasta 16.6.2021.
- Raideliikennelain muuttamista koskevan lain nojalla annettaisiin valtioneuvoston asetus rautatiejärjestelmän yhteentoimivuutta koskevan valtioneuvoston asetuksen muuttamiseksi: rekisterit.